

Jumalateenistus Nõos P, 12.04.26 kl 11, *Quasimodogeniti*

Lektsioonid: Sk 8:6–8; Jh 21:1–14

Jutlus: Ap 3:12–20

Laulud: 107 (1–4); 229 (1–2, 3); 275 (1–5); 277 (1–3)

Seda nähes hakkas Peetrus rahvale kõnelema: „Iisraeli mehed, miks te imestate selle üle või miks te ainiti vahite meid, otsekui meie oleksime oma erilise väe või jumalakartlikkusega selle mehe pannud kõndima? Aabrahami Jumal ja Iisaki Jumal ja Jaakobi Jumal, meie isade Jumal, on kirjastanud oma sulase Jeesuse, kelle teie olete reetnud ja ära salanud Pilaatuse palge ees, kui see oli otsustanud tema vabaks lasta. Teie salgasite ära Püha ja Õige ning palusite, et teile kingitaks mees, kes oli mõrtsukas. Teie tapsite Elu Juhi, aga Jumal on ta surnuist üles äratanud; selle tunnistajad oleme meie. Ja kuna tema siin, keda te näete ja tunnete, on uskunud Jeesuse nimesse, siis on see nimi teinud ta tugevaks, ja usk, mis tuleb Jeesuse läbi, on talle andnud täie tervise teie kõikide silma all. Ja nüüd, vennad, ma tean, et te olete seda teinud teadmatuses just nagu teie ülemadki. Jumal on aga sel kombel täide saatnud kõigi oma prohvetite suu kaudu ennustatu, et tema Võitu peab kannatama. Parandage siis meelt ja pöörduge, et teie patud kustutataks, nii et Issandalt tuleksid kosumisajad ja ta läkitaks teie jaoks määratud Messia Jeesuse.

Tänase, meie Issanda ja Õnnistegija Jeesuse Kristuse ülestõusmisele järgneva esimese pühapäeva jumalateenistuse jutluse aluseks on kirjakoht, milles Jeesuse jünger, apostel Peetrus kuulutab Jeruusalemma templis juutidele evangeeliumi Jeesusest Kristusest.

Meie kirjakohta eel on Jeruusalemmas sündinud suur imetegu, terveks on saanud sünnist saati jalutu mees. Ja selle imeteo on inimeste arvates korda saatnud apostlid Peetrus ja Johannes. Nüüd, kasutades ära inimeste hämmastust ja huvi ning – nagu peagi selgub – ka vaevavat südametunnistust, peab Peetrus apostlite juurde templi Saalomoni sammaskäiku kogunenud rahvale äratusjutluse, mis on väga edukas: Ap 4:4 on öeldud, et „paljud neist, kes olid Sõna kuulnud, hakkasid uskuma, ja mehi sai arvult umbes viis tuhat”. Vaatame, millist n-ö misjonistrateegiat andis Püha Vaim Peetrusele kasutada.

Esiteks kinnitab Peetrus kokku jooksnud rahvahulgale, et imetegu, sünnist saati jalutu mehe tervendamine pole toimunud mitte mingil moel apostlite Peetruse ja Johannese erilise väe või jumalakartlikkuse (vagaduse) tõttu.

Julgeksin üldistada, et inimesed, kellele kristlik usk pole nii tuttav, eeldavad vaikimisi, et tõsised usumehed on inimestena erilised ja et neid tasub seetõttu eriliselt austada. Tuleb tunnistada, et hierarhilise struktuuriga kirikus kultiveerib sellist suhtumist ka kirik ise. Rooma paavst kui suurim sillaehitaja (*pontifex maximus*) Jumala ja inimese vahel on justkui üliinimene ning kiriku piiskop peab siiski olema Jumalale lähemal kui mõni madalam vaimulik, kõnelemata ilmikuist.

Kuid meie kirjakohest selgub otseselt, et mingi erilise väe või vagadusega suure imeteo korda saatnud apostlite puhul tegu pole. Peetrus ütleb, et kuna terveks saanud jalutu mees, „keda te näete ja tunnete, on uskunud Jeesuse nimesse, siis on see nimi teinud ta tugevaks, ja usk, mis tuleb Jeesuse läbi, on talle andnud täie tervise teie kõikide silma all.”

Seega annab Peetrus täieliku au ainult Jeesuse nimele. Võib muidugi küsida, kuidas sai jalutu sellise usu Jeesuse nimesse, sest Ap autor Luukas selle mehe evangeliseerimist kuidagi ei maini. Võib-olla siiski tundsid apostlid Peetrus ja Johannes Püha Vaimu toel ära, et selles mehes on usku. Midagi sarnast väidab Luukas olevat juhtunud ju hiljem ka Lüstras, kus Paulus ja Barnabas tervendavad samuti sünnist saati jalutu mehe ning Ap 14:9 on öeldud, et Paulus vaatas tolele mehele otsa ja „märkas, et mehel on usku saada päästetud”. Nõnda siis on Jeesuse nimi nii võimas, et üksnes usk sellesse võib korda saata suuri imetegusid.

Teine viis, kuidas Peetrus kokkutulnud rahvast, tõenäoliselt siis juute ja juudiusku pöördunud võõramaalasi kõnetab, on viide Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumalale. See on Jumal, keda Peetrust ja Johannest kuulav rahvas tundis. Peetrus tahab öelda, et Jeesus pole mingi Aabrahami, Iisaki ja

Jaakobi Jumalast sõltumatu müstiline olend, vaid Messias, keda Iisraeli rahvas oma Pühakirja, Moosese ja prohvetite kaudu hästi tundis.

Peetrus nimetab meie kirjakohas Jeesust sulaseks, kelle Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumal on kirkistanud. Piibliteadlased näevad siin Peetruse teadlikku viidet neljandale Jumala sulase laulule Js 52:13: „Vaata, mu sulane talitab targasti, teda ülistatakse ning ülendatakse ja ta saab väga kõrgeks.” Seesama sulane, kellest kõigi juudiusuliste jaoks austatav prohvets Jesaja kõneleb, pole keegi muu kui seesama Jeesus, kelle nimesse uskudes jalutu mees on terveks saanud. Teisisõnu, Peetrus tahab öelda, et see, mis on juhtunud, on kirjas juutide Pühakirjas ja ammu teada asi.

Kolmandaks koputab Peetrus kokkujooksnud rahvahulgale südametunnistusele: teie olete Jumala sulase Jeesuse „reetnud ja ära salanud Pilaatuse palge ees, kui see oli otsustanud tema vabaks lasta. Teie salgasite ära Püha ja Õige ning palusite, et teile kingitaks mees, kes oli mõrtsukas. Teie tapsite Elu Juh...” Ometi ei kõla see manitsus samamoodi nagu tavatses rahvast manitseda ehk mõni juudi kirjatundja, kes ise pidas ennast õigeks. Ei, Peetrus teab ja küllap paljud teisedki teadsid, et ta ise on Jeesuse ju kolm korda järjest ära salanud, võiks siis ka öelda, reetnud. Peetrus manitseb koos rahvaga justkui ka iseennast, andes ka sellega kogu au Jumalale ja tõmmates oma isiku tahaplaanile. Neljandaks lohutab Peetrus manitsuse tõttu ehk kohkunud rahvahulka väga oskuslikult. Nimelt ütleb ta: „Ja nüüd, vennad, ma tean, et te olete seda teinud teadmatuses just nagu teie ülemadki.” Inimesed arvasid, et nad tegid Jeesust risti lüües õigesti, sest nad püüdsid täita Moosese käsku, millest võib teha järelduse, et ükski inimene ei tohi end teha Jumalaga võrdseks. Samas ei võtnud nad tõsiselt sedasama Pühakirja, milles on selgelt kirjas, et Messias peab kannatama. Iroonilisena näib asjaolu, et Rooma asevalitseja Pontius Pilaatus taipas kohe, et Jeesus on süütu ja püüdis Jeesust päästa. Kuid juudid valisid vabastamiseks hoopis mõrtsukas Barabase. Niisiis lohutab Peetrus rahvast, et see hirmus lugu sai juhtuda teadmatuses.

Ja viienda misjonitööriistana annab Peetrus nüüd rahvale võimaluse sellest teadmatuses sündinud kuriteost pääseda: „Parandage siis meelt ja pöörduge, et teie patud kustutataks, nii et Issandalt tuleksid kosumisajad ja ta läkitaks teie jaoks määratud Messia Jeesuse.” Rahvas teab, et ka prohvets Hesekiel ütleb Hs 18:21 Issanda sõnad: „Aga kui õel pöördub kõigist oma pattudest, mis ta on teinud, ja peab kõiki mu määrusi ja teeb, mis on kohus ja õige – siis peab ta tõesti elama; ta ei sure.” Seega näitab apostel Peetrus rahvale veenvalt, et nad on käitunud Jumala suhtes nagu õelad ja patused. Lisaks puudutab ta siin juutide jaoks olulist kohta: ta ütleb, et meelearanduse ja Jeesusesse uskumise tagajärjel tulevad rahvale kosumisajad ning lõpuks tuleb ka Iisraeli rahva juurde seesama Messias Jeesus Kristus – kristlikust vaatenurgast siis Viimsepäeva Kohtus.

Siia oleks justkui kontsentreeritud kogu Iisraeli rahva evangelisatsiooni alge: kui Iisrael võtab vastu evangeeliumi Jeesusest Kristusest, siis tuleb sellele vaevatud rahvale kosumisajad – algul siin maa peal ja viimselt Jumala juures. Kas ja kuipalju ajalugu seda näidanud on, jäägu mõne teise jutluse teemaks.

Kokkuvõttes võime öelda, et apostel Peetrus pidas Jeruusalemma templis Saalomoni sammaskäigus juudiusku rahvale võimsa äratusjutluse, mille võimas katalüsaator oli imetegu, sünnist saadik jalutu mehe tervendamine. Kuid siit tuleb siiski ka edasi küsida: kuidas teha misjonitööd, kuulutada evangeeliumi tänapäeval selles ühiskonnas ja kogukonnas, milles elame? Ja kuidas teha nii, et Jeesusesse Kristusesse hakkaks uskuma tuhandeid inimesi, sel määral nagu Ap meile algkoguduse aegadest jutustab?

Küllap on nende küsimuste peale mõelnud ja mõtlevad kõik Eesti kristlikud kogudused. Akadeemilises usuteaduses saab õppida misjoniteoloogiat ning eri konfessioonidel on välja kujunenud oma misjoneerimise viisid (nt alles möödunud aasta sügisel toimus Tallinnas festival „Lootuse aeg”). Ent ühtteist saab õppida ka apostel Peetruse n-ö strateegiast.

Inimeste olukord, kes evangeeliumi kuulavad, ei saa esiteks olla liiga mugav – nii nagu polnud see kuigi mugav Rooma ülemvõimu all ägavale rahvale. Teiseks peavad inimesed omama üsna selget ettekujutust sellest, kes on Jumal. Ja mitte nii, et igaühel on Jumalast oma arusaam, vaid see arusaam peaks olema ühine, toetuma kirjasõnale, Pühakirjale. Kuidas viidata Piiblile meie rahva hulgas, kus Piibli sisu tuntakse väga vähe? Kolmandaks peavad inimesed aru saama, et nad on teinud Jumala seisukohalt midagi valesti. Seda võib nimetada patuks, kuid meie kultuurikontekstis

võib patu nimetamine mõjuda just vagatsemisena ja omada vastupidist efekti. Pealegi heitis Peetrus meie kirjakohas rahvale ette kollektiivset pattu – ühisel nõul Jeesuse hukkamisele kaasaaitamist. Kus aga peaks meie rahva jaoks leiduma selline kollektiivne patt ja kuidas seda sobival viisil esile tuua? Ja neljandaks peavad inimesed nägema Jumala tööd oma elus. Meie kirjakohas on selleks Jumala tööks imetegu, sünnist saadik jalutu mehe tervendamine. Ent kuidas viidata Jumala tööle inimeste elus, kui otseselt imeteole viidata ei saa? Öeldakse, et tuleb õppida Jumala tööd nägema väikestes asjades. Kuid see nõuab pikaajast tööd inimestega, palju pikemat kui Peetruse jutluse või ka mõne misjoniürituse kestus.

Mulle tundub, et vähemalt meie kirik, EELK ongi oma misjonistrateegia aluseks võtnud selle pikaajase töö inimestega, näitamaks neile Jumala tööd nende elus. See võtab aastaid ja aastakümneid ning seda võib võrrelda külvisemne mahapanekuga, teadmata täpselt kus ja kui palju kasvama hakkab. Rääkimata vilja nägemisest, mis võib juhtuda mitu põlvkonda hiljem kui külvamine.

Siiski on Jumal meid kutsunud oma riigi põllutöölisteks ja näidanud sellega meie vastu üles suurt usaldust. Kallis kolmainus Jumal, aita, et me seda usaldust õigesti tarvitaksime!

Aamen.